

Z histórie Slovenskej neurologickej spoločnosti Slovenskej lekárskej spoločnosti

Z histórie SNeS

O histórii Slovenskej neurologickej spoločnosti (SNeS) Slovenskej lekárskej spoločnosti (SLS) – organizačná zložka (o.z.) SLS, čís. kód 032, www.sksnes.sk – sa dozvedáme predovšetkým z prác akad. J. Černáčka, ktorý je považovaný za jej zakladateľa. V čase oslobodenia nebola na Slovensku vedecká spoločnosť, ktorá by združovala neurológov, ale ani neboli pracovníci, ktorí by sa zaoberali neurológiou ako svojou špeciálnou oblasťou. Spoločnosť „Vědecká syntéza“, v ktorej akad. Černáček zastupoval neurológiu, bola za Slovenského štátu rozpustená. V celoštátnom meradle reprezentovala neurológiu za predmníchovskej republiky a aj v čase oslobodenia v roku 1945 *Purkyňova spoločnosť pro výzkum duše a nervstva*, ktorá mala sídlo v Prahe a len 2 zasadnutia sa uskutočnili v Bratislave.

Po reorganizácii odborných lekárskejších spoločností, ktoré sa sústredili do Československej lekárskej spoločnosti J. E. Purkyňu, prevzala úlohu bývalej Purkyňovej spoločnosti pre výskum duše a nervstva **Neurologicko-psychiatrická sekcia** novej Československej lekárskej spoločnosti J. E. Purkyňu. Táto sekcia neskôr tvorila svoju slovenskú odbočku v Bratislave. Keď postupne rástol počet neurológov a psychiatrov a zväčšila sa aj vedecká produkcia, rozdelila sa neurologicko-psychiatrická sekcia v roku 1950 na dve samostatné sekcie, neurologickú a psychiatrickú. Až do rozdelenia spoločností sa celoštátno konferencie konali ako neurologicko-psychiatrické, každoročne, a to striedavo v Čechách, na Morave a na Slovensku. V roku 1953 sa konala v Košiciach celoštátna konferencia a jej témou boli infekčné choroby nervového systému. IV. celoštátna neurologicko-psychiatrická konferencia sa uskutočnila v Bratislave v roku 1955 a jej témou bola neurooftalmológia. Prvý celoštátny kongres neurológov po rozdelení odborných sekcií na neurologickú a psychiatrickú sa konal na Slovensku v Starom Smokovci, hlavnou témou bola prevencia v neurológii. Tradícia spoločných českých a slovenských neurologických kongresov pokračuje aj po rozdelení spoločného Československa

v roku 1993 a týka sa to aj kongresov SNeS a jej sekcií (SR a ČR sa striedajú v ich organizácii). Slovenský a český XII. neuromuskulárny kongres s medzinárodnou účasťou sa konal v Bratislave (2019), 33. český a slovenský neurologický zjazd v Prahe, 47. slovenský a český cerebrovaskulárny kongres v Hornom Smokovci, 31. slovenský a český epileptologický zjazd v Tatranskej Lomnici. Od roku 2020 sa situácia pandémie COVID-19 skomplikovala, viaceré kongresy boli zrušené, alebo presunuté do online sféry, ale aj naďalej prebiehali spoločne. Z medzinárodných fór, na ktorých sa prezentovala slovenská neurologická produkcia, treba na prvom mieste spomenúť svetové neurologické kongresy. V období od roku 1945 do roku 1960 sa konali tri, na parížskom kongrese (1949) prednášal akad. J. Černáček, na bruselskom (1957) prednášali J. Černáček a L. Cigánek. Slovenská neurológia bola aktívne zastúpená aj na ďalších medzinárodných podujatiach, ktoré sa konali v rokoch 1954–1969 a aj neskôr. V roku 1945 sústreďoval väčšinu neurologickej a vedeckej produkcie v Československu časopis *Neurologie a psychiatrie československá*, v ktorom vychádzali aj práce slovenských neurológov. Išlo o pokračovanie časopisu *Revue v neurologii a psychiatrii* (založil prof. Haškovec v roku 1904). Po rozdelení spoločností sa rozdelil aj časopis a vznikol časopis *Československá neurologie*, ktorý sa po roku 1960 premenoval na *Československú neurológiu a neurochirurgiu* a po vzniku SR na *Českú a slovenskú neurológiu a neurochirurgiu*. Pod týmto názvom vychádza dodnes. Práce s neurologickou tematikou vychádzali aj v časopise *Slovenský lekár*, neskôr *Lekársky obzor* (Scopus) a tiež v impaktovanom časopise *Bratislavské lekárske listy*, v súčasnosti aj v časopise *Neurologia pre prax*. Okrem domácich časopisov odborné práce boli publikované aj v zahraničí, v období rokov 1945–1960 to bolo 14 prác, v súčasnosti sú to už početné publikácie predovšetkým z klinických pracovísk.

Základnou učebnicou neurologickej propedeutiky pre všetkých neurológov až do dnešných dní je prvá slovenská učebnica neurológie „*Neurologická propedeutika*“, kto-

rej autorom bol akad. Černáček a spol., vedecký redaktor prof. Hympan, ktorý bol aj autorom niekoľkých kapitol v učebnici „*Speciální neurologie*“ akademika K. Hennera et al. Neurologická propedeutika vyšla v opakovaných vydaniach (1955, 1959, 1975 a ďalšie). V neskoršom období na nich nadviazali učebnice Varsíka a kol. a Bartka a kol. Významnou knižnou publikáciou bola Cigánkova monografia „*Die elektorenzephalograpische Lichtantwort der menschlichen Hirnrinde*“ (1961). Ďalšie práce sa venovali problematike infekčných ochorení nervového systému, najmä lymfocytárnej choriomeningitíde (Balek, Černáček), klieštovej encefalitíde (Balek, Černáček, Hympan, Ujházyová-Králiková, Zachar) a ich následným stavom, pričom Hympan bol aj členom kolektívu odmeneného štátnou cenou za objasnenie rožňavskej encefalitídy (1955). Práca Podivínskeho o torticollis spastica bola základom, z ktorého vyšiel pri komplexnom spracovaní tejto témy pre „*Handbook of Clinical Neurology*“ (1960, Holandsko). Podobne prvá Cigánkova práca týkajúca sa chirurgickej liečby epilepsie bola zárodok neskoršieho monografického spracovania problému po roku 1960 v spolupráci s J. Žuchom. Prof. Cigánek dosiahol významný úspech v oblasti vedeckej práce, keď v roku 1982 bola jeho práca: The EEG response (evoked potentials) to light stimulus in man. *Elektroencephalogr. Clin. Neurol.* 1961, 13:165-72 ohodnotená ako „Week's Citation Classic“ pre jej prínos k málo známej problematike zrakových evokovaných potenciálov, ku ktorej bolo v tom čase publikovaných len 6 článkov s obmedzeným počtom pacientov, kým práca prof. Cigánka predstavovala systematickú štúdiu vychádzajúcu z veľkej skupiny pacientov.

Akademik Černáček vychádzal zo školy Ladislava Haškovca, ktorý je považovaný za zakladateľa neurológie ako samostatného odboru lekárstva vo vtedajšej Rakúsko-Uhorskej monarchii a v Strednej Európe a neskôr Kamila Hennera. Na klinike u prof. Hennera pracoval aj prof. MUDr. Václav Piřha, DrSc., neskorší prednosta Neurologickej kliniky v Martine, kde v roku 1945 vzniklo prvé samostatné neurologické

Tab. 1. Predsedníctva výboru Slovenskej neurologickej spoločnosti SLS v rokoch 1998–2018.

	1998–2003	2003–2007	2007–2012	2012–2018
Predseda	prof. MUDr. Ľubomír Lisý, DrSc.	MUDr. Elena Bajačeková	prof. MUDr. Ján Benetin, PhD.	prof. MUDr. Ján Benetin, PhD.
1. podpredseda	prof. MUDr. Pavel Traubner, PhD.	prof. MUDr. Ľubomír Lisý, DrSc.	doc. MUDr. Pavol Sýkora, CSc.	doc. MUDr. Pavol Sýkora, CSc.
Vedecký sekretár	MUDr. Marián Kuchár, CSc.	MUDr. Magdaléna Perichtová	prof. MUDr. Zuzana Gdovinová, CSc., FESO	doc. MUDr. Pavol Sýkora, CSc.

Tab. 2. Zloženie aktuálneho výboru a Dozornej rady SNeS SLS na roky 2018–2022.

Výbor SNeS	2018–2022	Dozorná rada SNeS	2018–2022
Predseda	prof. MUDr. Zuzana Gdovinová, CSc., FESO, FEAN	Predseda	MUDr. Iveta Lisá, PhD.
Podpredseda	prof. MUDr. Ján Benetin, PhD.	Členovia	MUDr. Martina Martiniková
Vedecký sekretár	prof. MUDr. Peter Valkovič, PhD.		MUDr. František Jurčaga, MPH
Členovia	MUDr. Elena Bajačeková		
	MUDr. František Cibulčík, PhD.		
	doc. MUDr. Vladimír Donáth, PhD.		
	doc. MUDr. Miriam Kolníková, PhD.		
	prof. MUDr. Egon Kurča, PhD.		
	MUDr. Magdaléna Perichtová		
	doc. MUDr. Matej Škorvánek, PhD.		
	prof. MUDr. Peter Turčáni, PhD., FAAN		

SNeS – Slovenská neurologická spoločnosť

oddelenie na Slovensku. Jozef Černáček bol v roku 1973 zvolený za viceprezidenta World Federation of Neurology, v neskoršom období bol viceprezidentom tejto organizácie prof. Daniel Bartko, ktorý bol aj prezidentom European Society for Clinical Neuropharmacology a spoluzakladateľom a prvým prezidentom Paneurópskej neurologickej spoločnosti, z ktorej neskôr vznikla European Federation of Neurological Societies (EFNS). Prof. Bartko sa zaslúžil o rozvoj jednotiek intenzívnej starostlivosti v súvislosti s akútnou liečbou cievnych mozgových príhod. Pri vzniku EFNS bol v nej zástupcom za Slovensko prof. MUDr. Ľubomír Lisý, DrSc. a z EFNS vznikla dnešná European Academy of Neurology (EAN).

Prednostami neurologických kliník pri Lekárskych fakultách Univerzity Komenského a Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach a Slovenskej zdravotníckej univerzity boli v uplynulých obdobiach prof. MUDr. Daniel Bartko, DrSc., prof. MUDr. Pavol Traub-

ner, CSc., prof. MUDr. Leodegar Cigánek, DrSc., prof. MUDr. Peter Kukumberg, PhD., doc. MUDr. Karol Trávník, CSc., zakladateľ Neurologickej kliniky SZU, doc. MUDr. Daniel Orolín, CSc., prof. MUDr. Ľubomír Lisý, DrSc., (všetci z Bratislavy), prof. MUDr. Václav Piňha, DrSc., prof. MUDr. Michal Drobny, DrSc. (Martin), prof. MUDr. Jaroslav Hympan, ktorý v roku 1948 založil v Košiciach prvú samostatnú Neurologickú kliniku na Slovensku na novoutvorenej Lekárskej fakulte, doc. MUDr. J. Trebula, CSc. a doc. MUDr. Eugen Eiben, CSc.

Slovenská neurologická spoločnosť má 8 sekcií: Sekcia pre bolesť hlavy, Sekcia pre sclerosis multiplex, Sekcia neurovertebrológie, Sekcia pre cerebrovaskulárne ochorenia, Sekcia neuropediatrická, Slovenská liga proti epilepsii, Sekcia neuromuskulárna a Sekcia extrapyramídová.

Členstvá v partnerských organizáciách v zahraničí: SNeS je členom EAN, Cerebrovaskulárna sekcia SNeS je členom European Stroke Organisation (ESO), Slovenská liga

proti epilepsii je členom International League Against Epilepsy (ILAE), Extrapyramídová sekcia je členom Movement Disorders Society (MDS). Na základe odbornej prezentácie výsledkov svojej práce na domácich a zahraničných kongresoch a formou vedeckých publikácií sekcie a ich reprezentanti získali uznanie a dobré meno tak doma ako i v zahraničí.

Odborné časopisy SNeS: SNeS, spolu s Českou neurologickou spoločnosťou ČLS JEP vydáva časopis *Česká a slovenská neurologie a neurochirurgie*, na Slovensku sa vydávajú časopisy: *Neurológia pre prax* a *Neurológia*.

Za posledných 20 rokov boli v jednotlivých funkčných obdobiach členmi výboru Slovenskej neurologickej spoločnosti nasledujúci (tab. 1, 2).

prof. MUDr. Zuzana Gdovinová, PhD.,
FESO, FEAN
Neurologická klinika LF UPJŠ a FN L. Pasteura
Košice